

Saatja: Maire Iro - AKI
Saatmisaeg: neljapäev, 22. mai 2025 09:55
Adressaat: press - AKI
Teema: Andmekaitse Inspeksioon kaebas Pere Sihtkapitali uuringut puudutava kohtuotsuse edasi

Andmekaitse Inspeksioon kaebas Pere Sihtkapitali uuringut puudutava kohtuotsuse edasi

Harju Maakohus tühistas möödunud nädalal Andmekaitse Inspeksiooni otsuse, millega määrati Pere Sihtkapitali sihtasutusele 30 000-eurone väärteotrahv. Kohus lõpetas väärteomenetluse menetluslike kaalutluste tõttu, jättes sihtasutusele etteheidetud rikkumiste osas sisulise seisukoha võtmata. Inspeksioon kaebas otsuse edasi ning menetlus jätkub Riigikohtus, kui Riigikohus otsustab kassatsiooni menetlusse võtta.

Kohus keskendus küsimusele, kas juriidilist isikut saab karistada, kui pole tuvastatud konkreetset füüsilist isikut, kes rikkumise toime pani. Kohus leidis, et karistusseadustiku § 14 toonane sõnastus ei olnud kooskõlas Euroopa Liidu õigusega ning sihtasutus ei saanud eeldada, et teda võidakse vastutusele võtta. Seetõttu otsustas kohus väärteomenetluse lõpetada ilma uuringuga seotud andmetöötlustoimingute õiguspärasusele hinnangut andmata.

Eksitavad väited vajavad täpsustamist

Maakohtu otsust on kajastanud ka mitmed meediaväljaanded. „Paraku on neist kajastustest jäänud eksitav mulje justkui oleks kohus kinnitanud, et Pere Sihtkapitali tegevus oli õiguspärane ja ühtegi rikkumist isikuandmete töötlemisel ei toimunud,“ rääkis inspeksiooni Euroopa koostöö ja õiguse valdkonna juht Jaana Sähk-Labi. „Tegelikkuses kohus andmetöötluse sisulist vastavust isikuandmete kaitse üldmäärusele ei hinnanud.“

Süütuse presumptsioonist lähtudes jäi andmekaitsealaste rikkumiste õiguslik külg sisuliselt läbi arutamata. Seetõttu ei ole alust väita, et uuring sai kohtu heakskiidu.

Kuna inspeksioon on esitanud kassatsioonikaebuse Riigikohtule, ei ole otsus veel jõustunud ning lõplikku seisukohta vaidlusaluses küsimuses ei ole.

Uuringu jätkamine eeldab sisulist ümbermõtestamist

Pere Sihtkapitali esindaja on viidanud soovile uuringut jätkata. Sellisel juhul tuleb vältida varasemate andmekaitsealaste vigade kordamist ja tagada, et kõik isikuandmete töötlemise aspektid vastavad kehtivale õigusele. Uuringu jätkamine samadel alustel tähendaks taas andmekaitse nõuetega vastuollu minemist.

„Avalik arutelu peab põhinema arusaamal, et kohus ei andnud andmetöötlusele sisulist hinnangut ega loonud alust katkestatud uuringuga endisel kujul jätkamiseks,“ lisas valdkonnajuht.

Uuringute kavandamisel tuleb tugineda selgetele õiguslikele alustele ja tagada uuringus osalevate inimeste õiguste kaitse. Andmekaitse reeglite järgimine ei ole pelgalt formaalsus, vaid uuringute legitiimsuse ja usaldusväärsuse oluline eeldus.

Uurimistegevus peab olema läbipaistev

Andmekaitse Inspeksioon rõhutab, et igasugune isikuandmete töötlemine – sealhulgas teadusuuringutes – peab toimuma läbipaistvalt, selgel õiguslikul alusel ja inimeste põhiõigusi austades. Käimasolev vaidlus puudutabki muu hulgas küsimust, kas nende põhimõtete järgimine oli antud juhul tagatud.

„Andmekaitse ei ole takistus ühiskondlikult oluliste teemade uurimisele. Vastupidi – see annab uurimistegevusele selged ja eetilised raamid, tugevdades usaldust ja tagades privaatsuse kaitse ka siis, kui uuringus käsitletakse väga tundlikke isikuandmeid,“ selgitas Sakh-Labi.

Õiguspäraselt ja läbipaistvalt läbiviidud uuringud ei vaja hilisemaid kohtuvaidlusi. Selgete reeglite järgimine aitab tagada, et ühiskonnas olulised küsimused – sealhulgas sündimuse langus – saaksid uuritud viisil, mis austab inimeste õigusi ega kahjusta usaldust teadusasutuste vastu.

Taust

- 2023. aasta augustis tekitas avalikkuses vastukaja Pere Sihtkapital SA poolt Tartu Ülikooli kaudu tellitud uuring, mida viis läbi uuringufirma RAIT Faktum & Ariko OÜ. Uuring keskendus lastetute naiste hoiakutele ja sisaldas tundlikke isikuandmeid, sealhulgas teavet sissetulekute, hariduse, elutingimuste, seksuaalharjumuste, poliitiliste vaadete ning usuliste ja maailmavaatelistele veendumustele kohta.
- Andmekaitse Inspeksioon alustas uuringuga seoses järelevalvemenetlused Tartu Ülikooli, SA Pere Sihtkapitali ja RAIT Faktum & Ariko üle, kontrollimaks andmetöötluse vastavust isikuandmete kaitse üldmäärusele ja isikuandmete kaitse seadusele. Uuringu osas tehti kaks ettekirjutust ja seejärel algatati vääртеomenetlus.
- Juhtumist ajendatult võttis inspeksioon vaatluse alla rahvastikuregistrist andmete väljastamise protsessi laiemalt ning algatas järelevalve Siseministeeriumi üle. [Ülevaade selle järelevalve tulemustest](#) on avaldatud inspeksiooni veebilehel. <https://www.aki.ee/uudised/ulevaade-siseministeeriumi-jarelevalvest>
- 2024. aasta juunis määras inspeksioon sihtasutusele vääртеotrahvi 30 000 eurot. Sihtkapital kaebas otsuse edasi.
- 13. mail 2025 tühistas Harju Maakohus trahviotsuse ning lõpetas menetluse. Inspeksioon esitas otsuse peale kassatsioonkaebuse ning kohtumenetlus jätkub Riigikohtus.

Teate edastas

Maire Iro

Avalike suhete nõunik
maire.iro@aki.ee

ERAEU KAITSE JA RIIGI LÄBIPAISTVUSE EEST
Tatari 39 | 10134 Tallinn | Eesti
[LinkedIn](#) | [YouTube](#)

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON